

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กวัยก่อนเข้าเรียน เป็นวัยเริ่มต้นของพัฒนาการทุก ๆ ด้านของชีวิตมนุษย์ การส่งเสริมพัฒนาการและสร้างประสบการณ์ให้กับเด็กโดยวิธีการที่ถูกต้องจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ การพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนเข้าเรียน นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ - สังคม และสติปัญญาอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการให้เด็กได้เรียนรู้เฉพาะวิชาการเท่านั้น แต่ควรจะให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตามความเป็น “เอกลักษณ์” พัฒนาการรับรู้ ความสนใจ ความมีเหตุมีผล ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

สำหรับวัยเด็ก กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของกิจวัตรประจำวันในการดำรงชีวิต และการสำรวจเพื่อทำความเข้าใจตนเองกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยเริ่มจากการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ การลองผิดลองถูก การเลียนแบบ การแก้ปัญหา อันนำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอดที่สำคัญ เด็กต้องเคลื่อนไหวอยู่เสมอเพื่อให้ระบบการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ แข็งแรงยิ่งขึ้น และเด็กต้องเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ตนเองให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับของผู้คนรอบข้าง ซึ่งสอดคล้องกับ เขาวงกต เดชะคุปต์ (2542, หน้า 1) กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยก่อนเข้าเรียนควรคำนึงถึงธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก ควรมุ่งให้เด็กได้พัฒนาความสามารถ และเป็นการเตรียมความพร้อม หรือ ปูพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เมื่อถึงวัยที่พร้อมจะเรียน การจัดกิจกรรมควรมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ และให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การค้นคว้า การทดลอง การสังเกต การตัดสินใจ แก้ปัญหา และการคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งได้ใช้ความสามารถของตนในการปฏิบัติ หรือกระทำการสิ่งต่าง ๆ ที่ตนพอใจ สนใจอย่างเต็มที่

จากการศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ระดับชั้นอนุบาล ของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 1) มีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน ได้แก่
ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ - สังคม และด้านสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก
ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้จะบูรณาการเนื้อหา
เป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวจังหวะ กิจกรรม
สร้างสรรค์ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา และกิจกรรม
เล่นตามมุม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะปรากฏในตารางกิจกรรมประจำวันที่ครูจะต้องจัดให้ครบ

นอกจากนี้ สุชา จันทน์เอม (2516, หน้า 97) กล่าวว่า วัยเด็กนับเป็นวัยที่สำคัญที่สุด
ของชีวิต ทั้งนี้เพราะจากการค้นคว้าทางจิตวิทยาเด็ก พบว่าความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ตลอดจน
ความแตกต่างทางด้านบุคลิกลักษณะในวัยผู้ใหญ่ล้วนแต่มีรากฐานที่ได้รับมาจากวัยเด็กทั้งสิ้น
ดังนั้น บิดามารดา ครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องจำต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก
ในทุก ๆ ระยะก็จะสามารถช่วยแนะนำบุตรหลานของตนได้อย่างฉลาด และถูกต้อง

ส่วนจินตนา หมู่ผึ้ง (2527, หน้า 1) กล่าวว่า เด็กวัย 0 - 6 ขวบ เป็นวัยที่เด็กจะต้องเรียนรู้
มากที่สุดในชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านี้จะมีอิทธิพลภายหลังต่อเด็กอย่างยิ่ง เด็กจะต้องเรียนรู้จาก
สิ่งแวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ครู และญาติผู้ใหญ่ เด็กในระยะนี้เป็นความสำคัญในระยะต้นของชีวิต
และเป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิตของเด็กด้วย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมนันทนาการในการส่งเสริมการเรียนรู้
จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยก่อนเข้าเรียนจะเป็นในลักษณะของ “การเล่นปนเรียน”
ซึ่งจะสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในวัยนี้มากที่สุด และในการส่งเสริมการเรียนรู้ก็จัดในรูปของ
การเตรียมความพร้อม การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดจากการเล่น การกระทำ และ
การลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองในอันที่จะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการต่าง ๆ
ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา อีกทั้งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิด
ความเหมาะสมในอันที่จะเกิดประโยชน์ และมีคุณค่าแก่บุคคลที่จะสร้างคุณประโยชน์เป็นอนาคต
ของชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมนันทนาการในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้
ที่มีต่อพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลพรณี จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 22 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. แผนการจัดกิจกรรมนันทนาการซึ่งจะปรากฏในตารางกิจกรรมประจำวันทีครูจะจัดให้เด็กวัยก่อนเข้าเรียนใน 1 สัปดาห์ซึ่งประกอบด้วย

1.1 กิจกรรมเคลื่อนไหวจังหวะ แนวการดำเนินกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

- กิจกรรมพื้นฐาน เป็นการฝึกให้เด็กได้ฟัง และเข้าใจสัญญาณที่จะใช้ในการเคลื่อนไหวจังหวะ โดยการนั่ง ยืน นอน วิ่ง ย่ำเท้า โยกตัว

- กิจกรรมสัมพันธ์เนื้อหา เป็นการให้เด็กแสดงท่าทางเลียนแบบอิริยาบถของคนสัตว์ ตลอดจนแสดงท่าทางประกอบเพลง

1.2 กิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

- การวาดภาพระบายสี การเล่นกับสี การพิมพ์ภาพจากวัสดุ
- การพับ การฉีก การตัด การปะด้วยกระดาษ
- การปั้นจากดินเหนียว ดินน้ำมัน
- การประดิษฐ์เศษวัสดุ

1.3 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ แนวการดำเนินกิจกรรมจะใช้เพลง และนิทานเป็นส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมสร้างทักษะต่างๆคือ

- กิจกรรมภาษาไทย ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา
- กิจกรรมคณิตศาสตร์ ส่งเสริมความพร้อมด้านการเรียน เช่น การเปรียบเทียบ

ขนาด จำนวน

1.4 กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง ประกอบด้วย

- การเล่นเครื่องเล่นสนาม
- การเล่นของเล่นประเภท ลาก เข็น จูง
- การละเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ

1.5 กิจกรรมเกมการศึกษา แนวการดำเนินกิจกรรมจะเป็นการฝึกทักษะเพื่อ
ทบทวนหน่วยการสอน ลักษณะของเกมประกอบด้วย

- ภาพตัดต่อ
- โดมิโน
- ภาพเหมือน

1.6 กิจกรรมเล่นตามมุม ประกอบด้วย

- มุมบล็อก
- มุมหนังสือ
- มุมบ้าน
- มุมเล่นน้ำ, มุมเล่นทราย
- มุมช่าง

2. พัฒนาการของเด็กที่จะศึกษาผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- 2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ - สังคม
- 2.3 พัฒนาการด้านสติปัญญา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษานี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาไว้ดังนี้

กิจกรรมนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมเคลื่อนไหวจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเล่นตามมุม

พัฒนาการ หมายถึง ความเจริญทางพฤติกรรมอันจะส่งผลถึงความสามารถในกระบวนการ
เรียนรู้ 3 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ – สังคม และด้านสติปัญญา

เด็กวัยก่อนเข้าเรียน หมายถึง เด็กที่อยู่ในช่วงอายุก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ตามเกณฑ์
ของกระทรวงศึกษาธิการ จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้อยู่ระหว่างช่วงอายุ 3 – 6 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทำให้ทราบพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน ในการที่จะเตรียมความพร้อม
ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงกิจกรรมนันทนาการ
ของฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอนุบาลพรณี